

MUZEUM PRZYRODNICZE

TUKAN ŻÓŁTOGARDŁY (*Ramphastos vitellinus*) — Am. Pld.

JELENIA GÓRA

Muzeum Przyrodnicze w Jeleniej Górze-Cieplicach powstało z fundacji magnackiej rodziny Schaffgotschów. Pierwotnie zbiory przyrodnicze, historyczne i etnograficzne gromadzono w pałacu Schaffgotschów, gdzie już od 1870 roku udostępniono je publiczności. W 1920 roku, w związku z powiększeniem zbiorów, otwarto prywatne muzeum w budynku poklasztorным zwanym „Długim Domem”. Opiekę nad zbiorami sprawowała rodzina znanych preparatorów Martinich, którzy po mistrzowsku preparowali przesyłane im z całego świata skórki ptaków. Okres wojenny nie spowodował żadnych strat w zbiorach muzeum. W roku 1945 władze polskie przekazały placówkę pod tymczasową administrację Dyrekcji Państwowego Przedsiębiorstwa „Uzdrowisko Cieplice Sl.”. W tym czasie można było obejrzeć tutaj największą w skali europejskiej kolekcję ptaków. W roku 1952 placówka przeszła pod zwierzchność Ministerstwa Kultury i Sztuki, co spowodowało niekorzystną jej reorganizację. W efekcie znaczna część zbiorów została przekazana do innych muzeów w Polsce m.in. do Muzeum Przyrodniczego we Wrocławiu. W tym czasie muzeum straciło unikalną na skalę europejską kolekcję kolibrów obejmującą ponad 350 gatunków, kolekcję motyli egzotycznych, cenny księgozbiór, broń myśliwską, zbiory geologiczne i etnograficzne. W 1967 roku wystawę przeniesiono do „Pawilonu Norweskiego”. Budynek malowniczo położony w Parku Norweskim w Cieplicach, na styku najważniejszych szlaków turystycznych, charakteryzuje się unikatową konstrukcją w skali krajowej. Powstał on w latach 1904—1906 na planie północno-skandynawskiego stylu architektonicznego spotykanego m.in. w lapońskiej części Norwegii. W chwili obecnej Muzeum Przyrodnicze, będąc nieodłączną częścią historii miasta, stanowi główny punkt programu wycieczek turystycznych.

Muzeum Przyrodnicze w Jeleniej Górze posiada ok. 10 000 eksponatów botanicznych i zoologicznych prezentowanych na wystawach stałych i czasowych.

KIWI PUKUPUKU (*Apteryx oveni*) — Nowa Zelandia

KACZKA STROJNA (*Aix galericulata*) — AM. PN.

Aktualnie czynne są dwie wystawy stałe. Wystawa ornitologiczna „Barwny świat ptaków” złożona z dwóch części — ekspozycji ptaków europejskich i egzotycznych Starego i Nowego Świata — w sumie skupia 600 okazów ptaków z 332 gatunków oraz 72 okazy jaj ptasich z ogólnej liczby 400 posiadanych przez muzeum.

Wystawa entomologiczna „Motyle Karkonoszy i Świata” — przedstawia 1600 okazów motyli z 383 gatunków.

Pozostałe zbiory muzeum tj. skórki oraz rogi i poroża ssaków (139), okazy ptaków, jaj i gniazd ptasich (820), zbiór muszli małży i ślimaków (5 000), eksponaty botaniczne (811) i in. przechowywane są w magazynach muzealnych i prezentowane na cyklicznych wystawach czasowych.

Kilkadziesiąt z wystawionych ptaków należy do ginącej lub już wymarłej awifauny kraju. Dotyczy to przede wszystkim ptaków, których siedliska zostały silnie przekształcone w wyniku ingerencji człowieka. Należą tu między innymi drop zamieszkujący jeszcze rozległe stepy Eurazji ale już zupełnie wymarły w Polsce (w latach 1983—1984 tylko dwa osobniki), kulon — ginący już ptak suchych i piaszczystych ugorów oraz wydmy (8—10 par głównie w dolinie środkowej Wisły), batalion — rzadki już ptak podmokłych łąk (200 samic) z największą koncentracją w dolinie Biebrzy, ginący w naszym kraju sokół wędrowny (0—5 par w Tatrach), oraz dość rzadki puchacz — oba gatunki zamieszkujące stare wieloletnie drzewostany. Na uwagę zasługują również te gatunki, które osiągają w naszym kraju granicę zasięgu i jako takie są w Polsce rzadkie lub o lokalnym rozmieszczeniu. Należą tu między innymi puszczyk uralski, puszczyk mszarny, sóweczka itp.

Z ciekawszych ptaków egzotycznych na wystawie zaprezentowano trzy gatunki rajszych ptaków (*Paradisea minor*, *Paradisea guilielmi*, *Cicinnurus magnificus*) z Nowej Gwinei, ptaki kiwi z Nowej Zelandii oraz duże kolorowe ptaki o potężnych dziobach — azjatyckie i afrykańskie dzioborożce oraz amerykańskie tukany. W muzeum

można również obejrzeć przedstawicieli dwóch grup ptaków charakteryzujących się najmniejszymi na świecie rozmiarami ciała (waga ok. 2 gramy) — kolibrów z Ameryki i nektarników ze Starego Świata. Szczególnie interesujące jest w tym miejscu porównanie z jednym z największych w świecie ptaków, bezlotnym kazuarem helmiastym pochodzącym z nowogwinejskiej dżungli.

Interesująca wystawa „Motyle Karkonoszy i Świata” przyciąga uwagę ogromną różnorodnością kształtów i barw tej niewątpliwie najpiękniejszej grupy w świecie owadów.

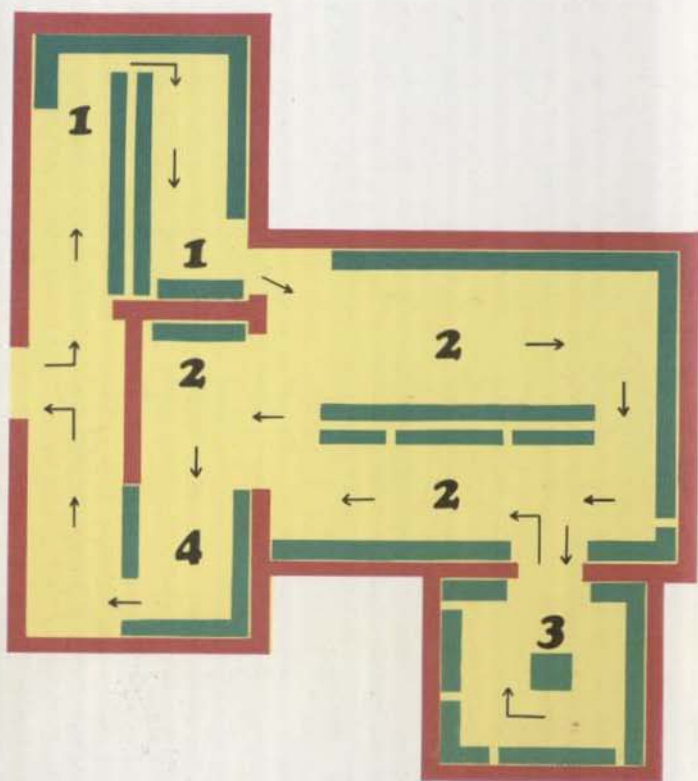
W 32 gablotach zaprezentowano 1460 okazów z 297 gatunków motyli, pochodzących w większości z obszaru Karkonoszy. Z rzadkich, objętych w naszym kraju ochroną prawną gatunków, warto zwrócić uwagę na zmore trupią główkę, jednego z największych motyli europejskich, zawdzięczający nazwę rysunkowi trupiej czaszki na tułowiu. Stanowi on u nas niezmiernie wielką rzadkość. Godnym szczególnej uwagi jest również niepylak apollo, jeden z najpiękniejszych i najbardziej poszukiwanych przez ko-

MOTYL (*Attacus atlas*) — pd.-wsch. Azja

lekcjonerów motyli, który w dużej mierze z tego powodu w wielu regionach Europy Środkowej całkowicie wyginął. Taki los spotkał między innymi karkonoski podgatunek niepylaka apollo (*Parnassius apollo* subsp. *silesianus*), który prezentowany jest na wystawie w liczbie dwóch okazów. Z innych osobliwości krajowych obejrzeć można również niepylaka mnemozynę, pają żeglarza oraz kilka gatunków ginących już u nas mieniaków.

Szczególnie wspaniałym ubarwieniem wyróżniają się motyle egzotyczne, przedstawione na wystawie w 12 gablotach prezentujących 140 okazów z 86 gatunków. Tropikalne pają i rusalki zachwycają przepiękną gamą barw a motyle z rodzajów *Antheraea* czy *Attacus* imponującymi rozmiarami (rozpiętość ich skrzydeł dochodzi do 30 cm).

LEGENDA

— Wejście

— Kierunek zwiedzania

1. Ptaki środowiska wiejskiego, ptaki wód śródlądowych, kazuar i koliber
2. Ptaki środowiska leśnego, ptaki środowiska górskiego, ptaki palearktyki, jaja ptaków, ptaki mórz i oceanów
3. Ptaki egzotyczne Starego i Nowego Świata
4. Motyle Karkonoszy i Świata

0 YI-62

000060

GODZINY OTWARCIA

PONIEDZIAŁEK	— nieczynne
WTOREK	— 9.00 — 14.00
SRODA	— 9.00 — 15.00
CZWARTEK	— 9.00 — 15.00
PIĄTEK	— 9.00 — 15.00
SOBOTA	— 9.00 — 16.00
NIEDZIELA	— 9.00 — 16.00

DOJAZD Z DWORCA PKP — AUTOBUS MPK NR 4, 9, 13

MUZEUM PRZYRODNICZE

58-560 JELENIA GÓRA
UL. WOLNOŚCI 268 TEL. 515-06

Jac. 7/2004